

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΕΒΔΟΜΟ ΤΜΗΜΑ**

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, την [REDACTED], με την εξής σύνθεση: Μαρία Βλαχάκη, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Εβδόμου Τμήματος, Ιωάννα Ρούλια και Ιωάννης Καλακίκος (εισηγητής), Σύμβουλοι, Ιωάννης Νταλαχάνης και Ανδρέας Σώκος, Πάρεδροι, που μετέχουν με συμβουλευτική γνώμη.

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου: Παραστάθηκε ο Αντεπίτροπος Ιωάννης Κάρκαλης, που αναπληρώνει νόμιμα τον Γενικό Επίτροπο, ο οποίος κωλύεται.

Γραμματέας: η Θεοδώρα Νάνου.

Για να αποφασίσει σχετικά με:

A. την από [REDACTED] (Α.Β.Δ. [REDACTED]) προσφυγή της « [REDACTED] » ([REDACTED]), η οποία εδρεύει στη [REDACTED] (επί της οδού [REDACTED], όπως εκπροσωπείται νόμιμα, που παραστάθηκε διά του πληρεξούσιου δικηγόρου της Απόστολου Σιαπέρα (Α.Μ./Δ.Σ. Θεσσαλονίκης: [REDACTED]), και

B. την από [REDACTED] (Α.Β.Δ. [REDACTED]) προσφυγή της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία « [REDACTED] » (δ.τ. [REDACTED]), η οποία εδρεύει στην [REDACTED] ([REDACTED]), όπως εκπροσωπείται νόμιμα, που παραστάθηκε διά του πληρεξούσιου δικηγόρου της Στυλιανού Μαυρίδη (Α.Μ./Δ.Σ. Θεσσαλονίκης: [REDACTED]).

Με τις ανωτέρω προσφυγές ζητείται η ανάκληση της [REDACTED] Πράξης του Ε΄ Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Προς υποστήριξη της προσφυγής της [REDACTED], παρεμβαίνει, με την από [REDACTED] έγγραφη παρέμβασή της, η ως άνω ανώνυμη εταιρεία [REDACTED], παρασταθείσα διά του πληρεξούσιου δικηγόρου της Στυλιανού Μαυρίδη (Α.Μ./Δ.Σ. Θεσσαλονίκης: [REDACTED]).

Κατά των ανωτέρω προσφυγών και υπέρ του κύρους της προσβαλλόμενης Πράξης του Κλιμακίου παρεμβαίνει, προφορικά κατά τη συζήτηση, η ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία « [REDACTED] » (δ.τ. [REDACTED] Α.Ε.), η οποία εδρεύει στην [REDACTED] ([REDACTED]), όπως εκπροσωπείται νόμιμα, που παραστάθηκε διά του πληρεξούσιου δικηγόρου της Γεώργιου Σούλη (Α.Μ./Δ.Σ.Α.: [REDACTED]).

Το Ελληνικό Δημόσιο εκπροσωπούμενο από τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών παραστάθηκε διά της Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Ελένης Κωστάντη.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο της προσφεύγουσας ██████████, ο οποίος ζήτησε την παραδοχή της προσφυγής ανάκλησης που έχει ασκήσει η δημοτική επιχείρηση.

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο της προσφεύγουσας ██████████, ο οποίος ζήτησε την παραδοχή των προσφυγών ανάκλησης, καθώς και της παρέμβασης που έχει ασκήσει η εταιρεία, την οποία εκπροσωπεί.

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο της παρεμβαίνουσας ██████████, ο οποίος ζήτησε να γίνει δεκτή η παρέμβαση που έχει ασκήσει και να απορριφθούν οι ανωτέρω προσφυγές ανάκλησης.

Τον Αντεπίτροπο της Επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ο οποίος πρότεινε την απόρριψη των προσφυγών ανάκλησης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 295 παρ. 2 του ν. 4700/2020, σε τηλεδιάσκεψη που διενεργήθηκε μέσω της διαδικτυακής δημόσιας υπηρεσίας e-presence.gov.gr.

**Άκουσε την εισήγηση του Συμβούλου Ιωάννη Καλακίκου και
Αφού σκέφτηκε κατά τον νόμο
Αποφάσισε τα εξής:**

1. Με την ██████████ Πράξη του Ε' Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου κρίθηκε ότι κωλύεται η υπογραφή του σχεδίου της σύμβασης που αφορά στην κατασκευή του έργου «Εσωτερικό δίκτυο αποχέτευσης ακαθάρτων και Ε.Ε.Λ. ██████████» (στο εξής: ελεγχόμενη σύμβαση).

2. Με τις κρινόμενες προσφυγές -εκ των οποίων, για την προσφυγή της ██████████, δεν απαιτείται η καταβολή παραβόλου (βλ. Ελ.Συν. Ολ. 793/2022 σκ. 1, 2494/2020, σκ. 6, 2135/2020, σκ. 4), ενώ για την προσφυγή της ██████████, κατεβλήθη το προσήκον παράβολο (βλ. ηλεκτρονικό παράβολο με κωδικό πληρωμής 094971511956 0504 0079)- τα δύο συμβαλλόμενα μέρη (αναθέτων φορέας και αναδειχθείσα ανάδοχος, αντίστοιχα) της ελεγχόμενης σύμβασης ζητούν παραδεκτώως την ανάκληση της ανωτέρω Πράξης του Ε' Κλιμακίου (στο εξής: προσβαλλόμενη Πράξη), προκειμένου να προχωρήσουν στη σύναψη της σύμβασης. Στρεφόμενες δε οι προσφυγές αυτές κατά της ίδιας πράξης διενέργειας προσυμβατικού ελέγχου πρέπει, κατ' εφαρμογή του άρθρου 334 παρ. 4 του ν. 4700/2020, να συνεξετασθούν.

3. Το άρθρο 328 παρ. 3 του ν. 4700/2020 «Ενιαίο κείμενο Δικονομίας για το Ελεγκτικό Συνέδριο, ολοκληρωμένο νομοθετικό πλαίσιο για τον προσυμβατικό έλεγχο ...» (Α' 127) ορίζει ότι «3. Όποιος έχει έννομο συμφέρον, μπορεί να ασκήσει εγγράφως ή προφορικά παρέμβαση μέχρι τη συζήτηση της προσφυγής ανάκλησης στο ακροατήριο». Με τη διάταξη αυτή θεσπίζεται ειδική ρύθμιση για την άσκηση παρέμβασης στις διαφορές από τον προσυμβατικό έλεγχο, εντασσόμενη στο οιονεί δικαιοδοτικό σύστημα εξέτασης των διαφορών αυτών (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1205/2024 σκ. 5, 1101/2023 σκ. 4, 1093/2023 σκ. 10, 1885/2022 σκ. 7, 505/2021 σκ. 6) χωρίς να αλλοιώνεται η φύση και ο σκοπός του προσυμβατικού ελέγχου νομιμότητας. Ειδικότερα, η κατά τα ανωτέρω άσκηση παρέμβασης, η οποία έχει παρεπόμενο και παρακολουθηματικό σε σχέση με το κύριο ένδικο βοήθημα χαρακτήρα, ενόψει και των γενικών ρυθμίσεων για την άσκηση παρέμβασης στις δίκες ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ. άρθρο 41 του ν. 4700/2020) αλλά και του διοικητικού δικονομικού προτύπου από το οποίο αντλείται, προϋποθέτει, κατ' αρχάς, την ιδιότητα του παρεμβαίνοντος ως «τρίτου», δηλαδή προσώπου που δεν έχει ήδη προσλάβει την ιδιότητα του κυρίου διαδίκου στην ανοιγείσα δίκη (βλ. ΕλΣυν Έβδ. Τμ. 553/2025 σκ. 8). Περαιτέρω, η παρέμβαση στη δίκη επί προσφυγής ανάκλησης είναι επιτρεπτή μόνον εφόσον ο παρεμβαίνων διαθέτει προσωπικό, άμεσο και ενεστώς έννομο συμφέρον, συνδεδεμένο με το αντικείμενο της δίκης (νομιμότητα της κρίσης περί ουσιώδους πλημμέλειας που κωλύει την υπογραφή της σύμβασης), και όχι μελλοντική και αβέβαιη προσδοκία από ενδεχόμενη μεταγενέστερη εξέλιξη της διαδικασίας ανάθεσης. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, οι ενδιαφερόμενοι, για την ένδικη προστασία των συμφερόντων τους, μπορούν αυτοτελώς να προσφύγουν στα αρμόδια δικαστήρια, την αρμοδιότητα των οποίων δεν υποκαθιστά το Ελεγκτικό Συνέδριο, το οποίο, κατά την άσκηση του προσυμβατικού ελέγχου, αποβλέπει πρωτίστως στην προστασία του δημοσίου συμφέροντος μέσω της αποτροπής σύναψης μη νόμιμων συμβάσεων και όχι στην επίλυση διαφορών μεταξύ των διαγωνιζομένων (βλ. ΕλΣυν Μείζ. Ολ. 310/2022 σκ. 15, Έβδ. Τμ. 535/2025 σκ. 4, 106/2025 σκ. 3, 1307/2024 σκ. 3, 1138/2021 σκ. 3.2).

4. Στην ως άνω ανοιγείσα διαδικασία εξέτασης διαφοράς από προσυμβατικό έλεγχο, η αναδειχθείσα ανάδοχος, η οποία έχει ασκήσει και αυτοτελή προσφυγή ανάκλησης κατά της προσβαλλόμενης Πράξης, συνεκδικαζόμενη με την προσφυγή του αναθέτοντος φορέα, άσκησε και παρέμβαση προς υποστήριξη της τελευταίας. Η παρέμβαση αυτή πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, διότι η αναδειχθείσα ανάδοχος, ως αυτοτελώς προσφεύγουσα στη συνεξεταζόμενη υπόθεση (στο εξής, χάριν συντομίας, προσφεύγουσα ανάδοχος), έχει ήδη προσλάβει την ιδιότητα του κυρίου διαδίκου και, συνεπώς, δεν νοείται να παρεμβαίνει στην ίδια υπόθεση ως

«τρίτος», κατά την έννοια που εκτέθηκε στην προηγούμενη σκέψη. Εξάλλου, η επικαλούμενη υποστήριξη της προσφυγής του αναθέτοντος φορέα δεν θεμελιώνει ιδιαίτερο δικονομικό όφελος υπέρ αυτής, αφού, υπό την ιδιότητά της ως προσφεύγουσας, δύναται να αναπτύξει πλήρως τους ισχυρισμούς της σχετικά με την ορθότητα της προσβαλλόμενης Πράξης και να πετύχει την ανάκλησή της.

5. Περαιτέρω, πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη και η παρέμβαση που ασκεί, υπέρ του κύρους της προσβαλλόμενης Πράξης, η προσφέρουσα ██████████, που, μετά τον αποκλεισμό όλων των πριν από αυτήν μειοδοτών, κατατάσσεται πλέον 2^η κατά σειρά μειοδοσίας μεταξύ των παραδεκτών προσφορών. Τούτο, διότι η τυχόν ευδοκίμηση της παρέμβασής της και η απόρριψη των κρινόμενων προσφυγών ανάκλησης, με συνέπεια τη μη σύναψη της ελεγχόμενης σύμβασης με την προσφεύγουσα ανάδοχο, δεν συνεπάγεται άμεση ευμενή μεταβολή της νομικής ή πραγματικής κατάστασης της ίδιας, αφού δεν οδηγεί, χωρίς άλλη ενέργεια, στην κατακύρωση υπέρ αυτής, τυχόν δε προσδοκία ανάδειξής της σε ανάδοχο τελεί υπό πρόσθετες και αβέβαιες προϋποθέσεις, εκφεύγουσες του αντικειμένου της παρούσας διαδικασίας προσυμβατικού ελέγχου, η οποία, όπως προεκτέθηκε, αφορά αποκλειστικώς τη νομιμότητα της συναλλακτικής δράσης του αναθέτοντος φορέα προς αποτροπή σύναψης μη νόμιμων συμβάσεων και όχι την επίλυση διαφορών μεταξύ των διαγωνιζομένων. Ειδικότερα, ο αναθέτων φορέας, ως προς την περαιτέρω εξέλιξη της διαδικασίας ανάθεσης, διαθέτει διακριτική ευχέρεια και μπορεί είτε να εκδώσει νέα απόφαση κατακύρωσης –περίπτωση στην οποία θα πρέπει να προηγηθούν η κλήση για υποβολή και ο έλεγχος των δικαιολογητικών κατακύρωσης του νέου προσωρινού αναδόχου με αβέβαιο αποτέλεσμα– είτε να ματαιώσει τη διαδικασία σύναψης της σύμβασης (άρθρα 315, 316 παρ. 3 περ. δ' και παρ. 6, 317 ν. 4412/2016), καθιστώντας, σε κάθε περίπτωση, το επικαλούμενο έννομο συμφέρον του παρεμβαίνοντα μελλοντικό και αβέβαιο και όχι ενεστώς, όπως απαιτεί το άρθρο 328 παρ. 3 του ν. 4700/2020 για την παραδεκτή άσκηση παρέμβασης σε δίκη επί προσφυγής ανάκλησης πράξης προσυμβατικού ελέγχου.

6. Η ελεγχόμενη σύμβαση έχει εκτιμώμενη αξία, χωρίς Φ.Π.Α., 5.380.000,00 ευρώ και συγχρηματοδοτείται από το Ταμείο Συνοχής στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020». Η συνολική προθεσμία εκτέλεσής της ορίζεται σε δεκαοκτώ (18) μήνες από την ημέρα υπογραφής της. Το φυσικό αντικείμενό της αφορά (α) στην κατασκευή της Εγκατάστασης Επεξεργασίας Λυμάτων (Ε.Ε.Λ.) του οικισμού ██████████ ██████████ περιλαμβάνοντας την εκτέλεση όλων των οικοδομικών και ηλεκτρομηχανολογικών εργασιών και την προμήθεια του

απαραίτητου εξοπλισμού για τη λειτουργία της, και (β) στην κατασκευή του εσωτερικού δικτύου αποχέτευσης ακαθάρτων του οικισμού, το οποίο αποτελείται από αγωγούς βαρύτητας, φρεάτια επίσκεψης/συμβολής, παροχές σύνδεσης ακινήτων, καταθλιπτικούς αγωγούς και αντλιοστάσιο.

7. Για την ανάθεση της ελεγχόμενης σύμβασης διενεργήθηκε ανοικτή διαδικασία, μέσω του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.), με κριτήριο την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά μόνο βάσει τιμής (χαμηλότερη τιμή). Μέχρι την ορισθείσα καταληκτική ημερομηνία (3.3.2023) υποβλήθηκαν εννέα (9) προσφορές. Κατά την αξιολόγησή τους, αρχικά αναδείχθηκε προσωρινή ανάδοχος η πρώτη κατά σειρά μειοδοσίας εταιρεία «[REDACTED]» (με μέση προσφερόμενη έκπτωση 37,95%), ωστόσο, κατόπιν προδικαστικής προσφυγής της παρεμβαίνουσας και στην παρούσα διαδικασία (βλ. ανωτέρω σκ. 5) «[REDACTED]» (8^η μειοδότης με έκπτωση 4,13%), εκδόθηκε η [REDACTED] απόφαση της Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ., με την οποία αποκλείστηκαν οι προηγούμενοι μειοδότες, συμπεριλαμβανομένης της προσφεύγουσας αναδόχου (3ης μειοδότης, με έκπτωση 15,10%), λόγω μη προσήκουσας απόδειξης του ανεκτέλεστου υπολοίπου εργολαβικών συμβάσεών τους. Ακολούθως, η νυν προσφεύγουσα ανάδοχος προσέφυγε στο Διοικητικό Εφετείο Θεσσαλονίκης, το οποίο, με την [REDACTED] απόφασή του, ακύρωσε τον αποκλεισμό της λόγω ασάφειας του σχετικού όρου της διακήρυξης. Η υπόθεση αναπέμφθηκε στον αναθέτοντα φορέα, ο οποίος, κατόπιν νέας αξιολόγησης και ελέγχου των δικαιολογητικών, ανέδειξε προσωρινή ανάδοχο την προσφεύγουσα ανάδοχο. Κατά της απόφασης αυτής άσκησε προδικαστική προσφυγή η «[REDACTED]», προβάλλοντας, μεταξύ άλλων, λόγους περί ψευδούς δήλωσης στο ΕΕΕΣ, η οποία απορρίφθηκε με την [REDACTED] απόφαση της Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ. Η τελευταία αυτή απόφαση ακυρώθηκε με την [REDACTED] απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης, με την οποία η αίτηση ακύρωσης που άσκησε η «[REDACTED]» έγινε δεκτή, λόγω παράβασης ουσιώδους τύπου της διαδικασίας (μη παροχή, στο προδικαστικό στάδιο, στην αιτούσα δυνατότητας πρόσβασης στα κρίσιμα στοιχεία επί των οποίων εδραζόταν η προσβαλλόμενη απόφαση της ΕΑΔΗΣΥ) και αναπέμφθηκε η υπόθεση στην ΕΑΔΗΣΥ για νέα, νόμιμη κρίση επί της προδικαστικής προσφυγής της αιτούσας. Στη συνέχεια, όμως, η «[REDACTED]» παραιτήθηκε από την ως άνω προδικαστική προσφυγή της με αποτέλεσμα να τεθεί η υπόθεση στο αρχείο. Κατόπιν τούτου, τελικά, με την [REDACTED] απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του προσφεύγοντος αναθέτοντος φορέα, η ελεγχόμενη σύμβαση κατακυρώθηκε στην προσφεύγουσα ανάδοχο έναντι συμβατικού τιμήματος, χωρίς Φ.Π.Α., ποσού 4.587.358,36 ευρώ.

8. Με την προσβαλλόμενη Πράξη του το Κλιμάκιο διαπίστωσε μία ουσιώδη πλημμέλεια στη διαδικασία ανάθεσης της ελεγχόμενης σύμβασης που κωλύει την υπογραφή της, η οποία αφορά στη συνδρομή λόγου αποκλεισμού στο πρόσωπο της προσφεύγουσας αναδόχου.

9. Η διαδικασία σύναψης της ελεγχόμενης σύμβασης υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου ΙΙ «Συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών πρώην εξαιρούμενων τομέων (Οδηγία 2014/25/ΕΕ)» του ν. 4412/2016 «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)» (Α΄ 147) –το οποίο, εκτός των οριζόμενων ρητών εξαιρέσεων, εφαρμόζεται ανεξαρτήτως της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης (βλ. άρθρα 1 παρ. 2 εδ. τελευταίο και 222 παρ. 1 του ανωτέρω νόμου)– καθόσον η [REDACTED] αποτελεί αναθέτοντα φορέα κατά την έννοια των άρθρων 224 παρ. 1 και 230 του νόμου αυτού, ως δημοτική επιχείρηση που δραστηριοποιείται στον τομέα του ύδατος [βλ. άρθρο 1 παρ. 3 του ν. 1069/1980 (Α΄ 191)], και το αντικείμενο της σύμβασης τελεί σε άμεση σχέση με την άσκηση της δραστηριότητάς της στον τομέα αυτόν.

10. Συναφώς, το άρθρο 73 του ν. 4412/2016, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 22 του ν. 4782/2021 (Α΄ 36), –το οποίο ορίζει τους λόγους αποκλεισμού ενός προσφέροντα από τη συμμετοχή σε διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης και που, σύμφωνα με το άρθρο 305 παρ. 1 (αντίστοιχο άρθρο 80 παρ. 1 της Οδηγίας 2014/25), εφαρμόζεται και κατά τη σύναψη των συμβάσεων που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου ΙΙ– ορίζει, στις παρ. 4, περ. α΄ ζ΄ και θ΄, και 7, ότι «[...] 4. Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποκλείουν από τη συμμετοχή σε διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης οποιονδήποτε οικονομικό φορέα σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες καταστάσεις: α) εάν η αναθέτουσα αρχή μπορεί να αποδείξει με κατάλληλα μέσα αθέτηση των ισχυουσών υποχρεώσεων που προβλέπονται στην παρ. 2 του άρθρου 18, περί αρχών που εφαρμόζονται στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων [...] ζ) εάν ο οικονομικός φορέας έχει κριθεί ένοχος εκ προθέσεως σοβαρών απατηλών δηλώσεων, κατά την παροχή των πληροφοριών που απαιτούνται για την εξακρίβωση της απουσίας των λόγων αποκλεισμού ή την πλήρωση των κριτηρίων επιλογής, έχει αποκρύψει τις πληροφορίες αυτές [...] θ) εάν η αναθέτουσα αρχή μπορεί να αποδείξει, με κατάλληλα μέσα, ότι ο οικονομικός φορέας έχει διαπράξει σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα, το οποίο θέτει εν αμφιβόλω την ακεραιότητά του [...] 7. Οποιοσδήποτε οικονομικός φορέας εμπίπτει σε μια από τις καταστάσεις που αναφέρονται [...] στην παρ. 4 [...] μπορεί να προσκομίζει στοιχεία, προκειμένου να αποδείξει ότι τα μέτρα που έλαβε επαρκούν για να αποδείξουν την αξιοπιστία του, παρότι συντρέχει ο σχετικός λόγος αποκλεισμού. Εάν τα στοιχεία κριθούν επαρκή, ο εν λόγω

οικονομικός φορέας δεν αποκλείεται από τη διαδικασία σύναψης σύμβασης. [...]».

11. Με τις μνημονευθείσες στην προηγούμενη σκέψη διατάξεις του άρθρου 73 παρ. 4 του ν. 4412/2016, ο εθνικός νομοθέτης –δυνάμει της σχετικής υποχρέωσης εκ του άρθρου 57 παρ. 4 πρώτο εδάφιο της Οδηγίας 2014/24 σε συνδυασμό με το άρθρο 80 παρ. 1 πρώτο και τρίτο εδάφιο της Οδηγίας 2014/25 (βλ. ΔΕΕ της 21^{ης} Δεκεμβρίου 2023, *Infraestructuras de Portugal*, C-66/22, σκ. 58 και 61)– καθιέρωσε τη δυνατότητα του αναθέτοντος φορέα να προβλέψει στην οικεία διακήρυξη τους προαιρετικούς λόγους αποκλεισμού που απαριθμούνται στην εν λόγω διάταξη. Εφόσον τους συμπεριλάβει στη διακήρυξη, ο αναθέτων φορέας, στον οποίο ανήκει πλέον, κατά το στάδιο της επιλογής των προσφερόντων, η σχετική εκτίμηση (βλ. ΔΕΕ της 21ης Δεκεμβρίου 2023, *Infraestructuras de Portugal SA*, C-66/22, σκ. 55' της 3ης Οκτωβρίου 2019, *Delta Antrepriza*, C-267/18, σκ. 25' της 19^{ης} Ιουνίου 2019, *Meca Srl*, C-41/18, σκ. 28 και 34), οφείλει να ελέγξει ειδικώς και αιτιολογημένα τη συνδρομή τους, διαμορφώνοντας ίδια και αυτοτελή κρίση περί της ακεραιότητας και αξιοπιστίας τους. Η ως άνω υποχρέωση αιτιολογίας καταλαμβάνει όχι μόνον την απόφαση αποκλεισμού, αλλά και την απόφαση περί μη αποκλεισμού προσφέροντος, όταν ανακύπτει ζήτημα συνδρομής προαιρετικού λόγου αποκλεισμού, δεδομένου ότι η κρίση αυτή θίγει τη νομική θέση των λοιπών συμμετεχόντων, οι οποίοι πρέπει να δύνανται, βάσει της παρασχεθείσας αιτιολογίας, να υπερασπιστούν τα δικαιώματά τους και, ενδεχομένως, να ασκήσουν προσφυγή, δεν επιτρέπει δε τον έλεγχο του Δικαστηρίου επί του δικαιολογημένου ή μη του αποκλεισμού ή της παράλειψης αυτού. Επομένως, η αιτιολογία της αποφάσεως περί μη αποκλεισμού μπορεί να ενσωματωθεί στην τελική απόφαση αναθέσεως της συμβάσεως στον επιλεγέντα προσφέροντα (βλ. ΔΕΕ, ο.π. υπόθεση C-66/22, σκ. 90). Η παράλειψη ρητής αιτιολογημένης κρίσης ως προς την ύπαρξη ή μη του λόγου αποκλεισμού, ιδίως όταν ο αναθέτων φορέας επιλέγει να μην τον εφαρμόσει, συνιστά ουσιώδη πλημμέλεια της διαδικασίας, καθιστώντας την πράξη κατακύρωσης μη νόμιμη για έλλειψη αιτιολογίας και παραβίαση των αρχών της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης και της αναλογικότητας.

12. Μεταξύ των προαιρετικών λόγων αποκλεισμού περιλαμβάνεται η περίπτωση (άρθρο 73 παρ. 4 περ. α' του ν. 4412/2016), κατά την οποία ο αναθέτων φορέας μπορεί να αποδείξει, με κατάλληλα μέσα, την αθέτηση εκ μέρους του προσφέροντα των υποχρεώσεών του που απορρέουν από τις εθνικές, ενωσιακές ή διεθνείς διατάξεις, πλην άλλων, της περιβαλλοντικής νομοθεσίας (βλ. ΔΕΕ της 30^{ης} Ιανουαρίου 2020, *Tim SpA κλπ.*, C-395/18, σκ. 37 και 38, *ΕλΣυν Έβδ. Τμ. 93/2025*, σκ. 9). Επίσης, περιλαμβάνεται η περίπτωση (περ. θ' της παρ. 4 του ως άνω άρθρου 73), κατά την οποία ο

αναθέτων φορέας μπορεί να αποδείξει, με κατάλληλα μέσα, ότι ο οικονομικός φορέας έχει διαπράξει σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα, το οποίο πρέπει να ερμηνεύεται ευρέως και καλύπτει κάθε υπαίτια συμπεριφορά, όπως η παραβίαση διατάξεων της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, που θέτει εν αμφιβόλω την αξιοπιστία του προσφέροντος (βλ. ΔΕΕ της 15^{ης} Σεπτεμβρίου 2022, Landkreis Aichach-Friedberg, C-416/21, σκ. 45 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, Διάταξη της 4^{ης} Ιουνίου 2019, Consorzio Nazionale Servizi, C-425/18, σκ. 29 και 30, ad hoc ΔΕφ. Θεσσαλ. 202/2023, σκ. 10).

13. Περαιτέρω, με την παράγραφο 7 του ίδιου άρθρου 73 του ν. 4412/2016, με την οποία μεταφέρεται η παράγραφος 6 του άρθρου 57 της Οδηγίας 2014/24, θεσπίζεται μηχανισμός επανορθωτικών μέτρων, με τον οποίο παρέχεται στον οικονομικό φορέα η δυνατότητα να προσκομίσει επαρκή στοιχεία για να αποδείξει την αξιοπιστία του, παρότι συντρέχει συναφής λόγος αποκλεισμού του (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 101 και 102 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, ΔΕΕ της 3^{ης} Οκτωβρίου 2019, Delta Antrepriza, C-267/18, σκ. 26, 27 της 19^{ης} Ιουνίου 2019, Meca, C-41/18, σκ. 34, 40· Ελ.Συν. Εβδ. Τμ. 529/2025 σκ. 5, 1174/2024 σκ. 7.1). Εξάλλου, κατά την εφαρμογή των ανωτέρω προαιρετικών λόγων αποκλεισμού, ο αναθέτων φορέας οφείλει να τηρεί την αρχή της αναλογικότητας, η οποία δεσμεύει τόσο τη θέσπιση όσο και την ενεργοποίησή τους. Ειδικότερα, μολονότι οι αναθέτοντες φορείς διαθέτουν περιθώριο εκτίμησης ως προς την εφαρμογή των προαιρετικών λόγων αποκλεισμού, η άσκηση του περιθωρίου αυτού προϋποθέτει στάθμιση της σοβαρότητας και των ειδικών περιστάσεων της διαπιστωθείσας παράβασης, καθώς και εκτίμηση του κατά πόσον αυτή θέτει πράγματι εν αμφιβόλω την αξιοπιστία του προσφέροντος (βλ. ΔΕΕ της 30ης Ιανουαρίου 2020, Tim SpA κλπ., C-395/18, σκ. 45, 48, 49, 51-54 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και αιτιολογική σκέψη 101, τρίτο εδάφιο, της Οδηγίας 2014/24).

14. Με την περίπτωση ζ' της παραγράφου 4 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016 καθιερώνεται προαιρετικός λόγος αποκλεισμού που αφορά την αξιοπιστία του προσφέροντος στο πλαίσιο της συγκεκριμένης διαγωνιστικής διαδικασίας και ενεργοποιείται, όταν, κατά την παροχή των πληροφοριών που απαιτούνται για την εξακρίβωση της απουσίας λόγων αποκλεισμού ή της πλήρωσης των κριτηρίων επιλογής, ο οικονομικός φορέας επιδεικνύει συμπεριφορά αντίθετη προς την υποχρέωση πλήρους και ειλικρινούς δήλωσης κρίσιμων στοιχείων. Ειδικότερα, για να ενεργοποιηθεί ο ανωτέρω λόγος αποκλεισμού αρκεί η συνδρομή έστω και μίας από τις ακόλουθες δύο αυτοτελείς μορφές συμπεριφοράς: (α) Ο προσφέρων να είναι «ένοχος εκ προθέσεως σοβαρών απατηλών δηλώσεων». Η περίπτωση αυτή αφορά σε ενεργητική συμπεριφορά, δηλαδή

σε σκόπιμη υποβολή παραπλανητικών στοιχείων κατά την παροχή των ζητούμενων από τον αναθέτοντα φορέα πληροφοριών. Τέτοια περίπτωση συντρέχει όταν π.χ. ο οικονομικός φορέας προσκομίζει παραποιημένα πιστοποιητικά ή δηλώνει ψευδώς εμπειρία που δεν διαθέτει, ώστε να παραπλανήσει τον αναθέτοντα φορέα στις αποφάσεις περί αποκλεισμού ή επιλογής του (βλ. ΔΕΕ της 4ης Μαΐου 2017, Esaprojekt, C-387/14, σκ. 20, 29, 66 - 78). (β) Ο προσφέρων να «έχει αποκρύψει τις πληροφορίες αυτές» (βλ. ΔΕΕ 20ής Δεκεμβρίου 2017, Mantovani, C-178/16, σκ. 48). Η περίπτωση αυτή τυποποιείται ως συμπεριφορά τελούμενη διά παραλείψεως και θεμελιώνεται αντικειμενικά στην παράβαση της υποχρέωσης του οικονομικού φορέα για πλήρη και ειλικρινή ενημέρωση του αναθέτοντα φορέα, σχετικά με όλες τις πληροφορίες που είναι ικανές να επηρεάσουν την έκβαση της διαδικασίας ανάθεσης, χωρίς να απαιτείται, όπως στην ως άνω (υπό στοιχ. α') συμπεριφορά, και η περαιτέρω αξιολόγηση αν η απόκρυψη είναι απατηλή και προϊόν δόλου. Συγκεκριμένα, ο προσφέρων υπέχει υποχρέωση να γνωστοποιεί στον αναθέτοντα φορέα κάθε τέτοια κρίσιμη πληροφορία, όπως την επιβολή κυρώσεων ή προστίμων για παραβίαση περιβαλλοντικών ή άλλων υποχρεώσεων, όταν αυτή τελεί σε γνώση του, ακόμη και αν ο ίδιος φρονεί ότι η πληροφορία αυτή είναι αδικαιολόγητη, καταχρηστική ή μη αμετάκλητη, και τούτο, προκειμένου να επιτρέψει στον αναθέτοντα φορέα να αξιολογήσει ο ίδιος, με δική του κρίση, την αξιοπιστία του (βλ. ΕλΣυν Έβδ. Τμ. 1562/2025, σκ. 8.v, vi και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, ΣτΕ 49/2025, σκ. 17).

15. Στις διαγωνιστικές διαδικασίες που διεξάγονται με το σύστημα της προκαταρκτικής απόδειξης, σύμφωνα με το άρθρο 79 του ν. 4412/2016, το οποίο κατά παραπομπή του άρθρου 308 παρ. 1 του ίδιου νόμου εφαρμόζεται και στις διαδικασίες ανάθεσης του Βιβλίου II, οι συμμετέχοντες στην οικεία διαγωνιστική διαδικασία οικονομικοί φορείς υποχρεούνται να υποβάλουν συμπληρωμένο το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (Ε.Ε.Ε.Σ.), το οποίο αποτελεί ουσιώδες δικαιολογητικό συμμετοχής στον διαγωνισμό, επέχει θέση υπεύθυνης δήλωσης και λειτουργεί ως προκαταρκτική απόδειξη ότι ο οικονομικός φορέας που το υποβάλλει πληροί τις προϋποθέσεις συμμετοχής που καθορίζονται από τη διακήρυξη και ότι δεν συντρέχουν στο πρόσωπό του οι κατά περίπτωση προβλεπόμενοι λόγοι αποκλεισμού (βλ. ΣτΕ 1412/2024, σκ. 14). Ειδικότερα, οι οικονομικοί φορείς υποχρεούνται να παράσχουν όλες τις αναγκαίες πληροφορίες, δηλώνοντας τα σχετικά πραγματικά γεγονότα και στοιχεία, τα οποία δύνανται να στοιχειοθετήσουν λόγους αποκλεισμού, προκειμένου ο αναθέτων φορέας, ο οποίος είναι αποκλειστικά αρμόδιος να κρίνει κατά πόσον ένας προσφέρων πρέπει να αποκλειστεί από τη διαδικασία σύναψης της σύμβασης (βλ. ΔΕΕ απόφ. της 19.6.2019, C-41/18, Meca Srl, σκ. 28-34), να διαπιστώσει, εν τέλει, εάν συντρέχει ή όχι λόγος

αποκλεισμού του από τη διαγωνιστική διαδικασία (βλ. ΕΑ ΣτΕ 204/2019, σκ. 16). Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται η αρχή της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης των διαγωνιζομένων, ενώ, ταυτόχρονα, παρέχεται σε όλους τους υποψηφίους, επί ίσοις όροις, η δυνατότητα να θέσουν υπόψη της αναθέτουσας αρχής όλα τα στοιχεία (λήψη επανορθωτικών μέτρων, λήξη περιόδου αποκλεισμού κ.λπ.), τα οποία, κατά την άποψή τους, αίρουν τον οικείο λόγο αποκλεισμού (βλ. ΕΑ ΣτΕ 93/2020, σκ. 9, πρβλ. ΔΕΕ απόφ. της 3.10.2019, C-267/2018, Delta κ.λπ., σκ. 36).

16. Στην προκειμένη υπόθεση, στη Διακήρυξη της ελεγχόμενης σύμβασης (Α.Δ.Α.Μ.: ██████████), στο άρθρο 22.Α.4 προβλέφθηκε ότι αποκλείεται προσφέρων, μεταξύ άλλων, όταν έχει αθετήσει τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στην παρ. 2 του άρθρου 18 του ν. 4412/2016 (περ. α'), όταν κατά την παροχή των πληροφοριών για την εξακρίβωση της απουσίας λόγων αποκλεισμού ή την πλήρωση των κριτηρίων επιλογής, έχει κριθεί ένοχος εκ προθέσεως σοβαρών απατηλών δηλώσεων ή έχει αποκρύψει τις πληροφορίες αυτές (περ. ζ') και όταν έχει διαπράξει σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα που θέτει σε αμφιβολία την ακεραιότητά του (περ. θ'). Περαιτέρω, στα άρθρα 22.Α.7 και 22.Α.8 προβλέφθηκε η δυνατότητα επίκλησης και η αξιολόγηση επανορθωτικών μέτρων, ενώ στο άρθρο 22.Α.6 ορίστηκε ότι ο αποκλεισμός μπορεί να ενεργοποιηθεί λόγω πράξεων ή παραλείψεων του οικονομικού φορέα είτε πριν είτε κατά τη διαδικασία.

17. Περαιτέρω, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα ακόλουθα κρίσιμα, για τον επίμαχο, διαπιστωθέντα από το Κλιμάκιο διακωλυτικό της υπογραφής του σχεδίου της ελεγχόμενης σύμβασης λόγο, πραγματικά γεγονότα, όπως παρατίθενται στις σκέψεις 18 έως 21 που ακολουθούν.

18. Στην προσφεύγουσα ανάδοχο επιβλήθηκε, κατ' εφαρμογή των διατάξεων της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, με την ██████████ απόφαση της Αντιπεριφερειάρχη Μητροπολιτικής Ενότητας ██████████, χρηματικό πρόστιμο ύψους 89.699,00 ευρώ, λόγω προσωρινής απόθεσης στερεών μη επικίνδυνων αποβλήτων χωρίς την απαιτούμενη περιβαλλοντική αδειοδότηση σε μισθωμένους από αυτήν χώρους. Κατά της ανωτέρω πράξης επιβολής προστίμου (στο εξής: πρόστιμο) άσκησε προσφυγή και αίτηση αναστολής ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης. Στο πλαίσιο της δικαστικής αυτής αμφισβήτησης, εκδόθηκε, στις ██████████, προσωρινή διαταγή του Προέδρου του Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης, με την οποία ανεστάλη η ισχύς και η εκτέλεση του προστίμου. Ακολουθώντας, με την ██████████ απόφαση του ανωτέρω Δικαστηρίου, που εκδόθηκε στις

██████████, έγινε εν μέρει δεκτή η αίτηση αναστολής εκτέλεσης του προστίμου και υποχρεώθηκαν οι αρμόδιες Επιτροπές συγκεκριμένων διαγωνισμών, στους οποίους δεν συμπεριλαμβάνεται και αυτός της ελεγχόμενης σύμβασης, να απέχουν από κάθε ενέργεια που θα οδηγούσε στον αποκλεισμό της, ερειδόμενο αποκλειστικώς επί του προστίμου. Τέλος, με την ██████████ απόφαση του ίδιου Δικαστηρίου, η οποία δημοσιεύθηκε την ██████████, απορρίφθηκε ως κατ' ουσίαν αβάσιμη η προσφυγή περί ακύρωσης του προστίμου.

19. Στο μεταξύ, στις ██████████, ήτοι σε χρόνο που ίσχυε η προσωρινή διαταγή περί αναστολής εκτέλεσης του προστίμου, η προσφεύγουσα ανάδοχος, στο υποβληθέν, με την κατατεθείσα προσφορά της στη διαδικασία ανάθεσης της ελεγχόμενης σύμβασης, στο Ε.Ε.Ε.Σ. που υπέβαλε, στο «Μέρος III: Λόγοι αποκλεισμού [...] Γ: Λόγοι που σχετίζονται με αφερεγγυότητα, σύγκρουση συμφερόντων ή επαγγελματικό παράπτωμα. Πληροφορίες σχετικά με πιθανή αφερεγγυότητα, σύγκρουση συμφερόντων ή επαγγελματικό παράπτωμα. Αθέτηση των υποχρεώσεων στον τομέα του περιβαλλοντικού δικαίου», στην ερώτηση «Ο οικονομικός φορέας έχει, εν γνώσει του, αθετήσει τις υποχρεώσεις του στους τομείς του περιβαλλοντικού δικαίου;» απάντησε «Όχι». Ως εκ της απάντησης αυτής, δεν συμπλήρωσε το επόμενο πεδίο του Ε.Ε.Ε.Σ. και δεν δήλωσε: «Σε περίπτωση καταδίκης, ο οικονομικός φορέας έχει λάβει μέτρα που να αποδεικνύουν την αξιοπιστία του παρά την ύπαρξη σχετικού λόγου αποκλεισμού (“αυτοκάθαρση”);», και, περαιτέρω, εάν «Ναι» «Περιγράψτε τα μέτρα που λήφθηκαν ...». Επίσης, αρνητική απάντηση («ΟΧΙ») έδωσε και στην ερώτηση «Έχει διαπράξει ο οικονομικός φορέας σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα;».

20. Μετά την υποβολή του Ε.Ε.Ε.Σ. και κατά τη διάρκεια της διαγωνιστικής διαδικασίας, η προσφεύγουσα ανάδοχος, το πρώτον με την από ██████████ δήλωσή της περί μη επέλευσης οψιγενών μεταβολών και, ακολούθως, με την από ██████████ υπεύθυνη δήλωσή της που υπεβλήθη στο στάδιο ελέγχου των δικαιολογητικών κατακύρωσης, έθεσε υπόψη του προσφεύγοντος αναθέτοντος φορέα το πρόστιμο, γνωστοποιώντας την πορεία της δικαστικής αμφισβήτησής του, ενώ, παράλληλα, προέβαλε ότι έχει εξοφλήσει το πρόστιμο και έχει λάβει συγκεκριμένα επανορθωτικά μέτρα προς αποκατάσταση των αιτίων που οδήγησαν στη διαπιστωθείσα παράβαση, τα οποία έχουν κριθεί, με Γνώμη ██████████ της Επιτροπής του άρθρου 73 παρ. 9 του ν. 4412/2016, επαρκή και κατάλληλα προς αποφυγή στο μέλλον παραπτώματων παρόμοιων με εκείνα, εξ αιτίας των οποίων επιβλήθηκε σε βάρος της το πρόστιμο.

21. Ακολούθως, η αρμόδια Επιτροπή Διαγωνισμού διενήργησε τον έλεγχο των δικαιολογητικών κατακύρωσης της προσφεύγουσας αναδόχου και εισηγήθηκε, με το [REDACTED] Πρακτικό της, την ανάθεση σε αυτήν της εκτέλεσης της ελεγχόμενης σύμβασης, εισήγηση η οποία εγκρίθηκε με την [REDACTED] απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Δ.Ε.Υ.Α. [REDACTED], χωρίς να περιέχεται, στο ανωτέρω πρακτικό και την εγκριτική απόφαση, καμία ειδική αναφορά ή αιτιολογημένη εκτίμηση, σχετικά με τη σημασία του επιβληθέντος προστίμου και των επικαλούμενων επανορθωτικών μέτρων, ως προς τη συνδρομή ή μη λόγου αποκλεισμού της.

22. Με την προσβαλλόμενη Πράξη, το Κλιμάκιο έκρινε ότι ο προσφεύγων αναθέτων φορέας όφειλε να αποκλείσει από τη διαδικασία ανάθεσης της ελεγχόμενης σύμβασης την προσφεύγουσα ανάδοχο, διότι, κατά τον χρόνο υποβολής του Ε.Ε.Σ. ([REDACTED]), είχε εκδοθεί σε βάρος της η [REDACTED] απόφαση επιβολής περιβαλλοντικού προστίμου, στοιχείο ικανό να θεμελιώσει λόγο αποκλεισμού κατά το άρθρο 22.Α.4 περ. (α) της Διακήρυξης και, ενδεχομένως, κατά την περ. (θ) αυτής, και το οποίο όφειλε να δηλωθεί, με καταφατική απάντηση στα σχετικά ερωτήματα, προκειμένου ο προσφεύγων αναθέτων φορέας να προβεί σε ειδικό έλεγχο και αιτιολογημένη κρίση ως προς τη συνδρομή λόγου αποκλεισμού και ως προς την αξιοπιστία της. Εφόσον, όμως, παρέλειψε να το δηλώσει, το Κλιμάκιο έκρινε ότι στοιχειοθετείται, αυτοτελώς, ο λόγος αποκλεισμού της ανακριβούς δήλωσης λόγω απόκρυψης πληροφοριών, κατά το άρθρο 22.Α.4 περ. (ζ) της Διακήρυξης. Ενόψει των ανωτέρω, έκρινε ότι η πλημμέλεια αυτή, δεδομένου ότι επηρέασε το αποτέλεσμα της διαδικασίας ανάθεσης, είναι ουσιώδης και κωλύει την υπογραφή του υποβληθέντος προς έλεγχο σχεδίου της ελεγχόμενης σύμβασης.

23. Με τις κρινόμενες προσφυγές, προς στήριξη του αιτήματος ανάκλησης της προσβαλλόμενης Πράξης, προβάλλεται ότι είναι εσφαλμένη η κρίση περί συνδρομής στο πρόσωπο της προσφεύγουσας αναδόχου λόγου αποκλεισμού που κωλύει την ανάθεση σε αυτή της ελεγχόμενης σύμβασης. Ο ανωτέρω λόγος ανάκλησης ερείδεται στους ακόλουθους ισχυρισμούς: (α) Προβάλλεται, κατ' αρχάς, ότι η κρίση του Κλιμακίου περί συνδρομής λόγου αποκλεισμού λόγω παραβίασης της περιβαλλοντικής νομοθεσίας (άρθρο 22.Α.4 περ. α' της Διακήρυξης) στερείται νομίμου ερείσματος. Και τούτο διότι η παράβαση των διατάξεων του ν. 1650/1986, επί της οποίας ερείδεται η επιβολή του επίμαχου προστίμου, δεν συγκαταλέγεται στην αποκλειστική και περιοριστική απαρίθμηση των νομοθετημάτων του Παραρτήματος Χ του Προσαρτήματος Α' του ν. 4412/2016. Ως εκ τούτου, εφόσον η φερόμενη παράβαση δεν δύναται κατά νόμο να στοιχειοθετήσει τον λόγο αποκλεισμού της περ. α', ελλείπει αντικειμενικά η υποχρέωση

δήλωσης αυτής στο Ε.Ε.Ε.Σ., η δε παράλειψη αναφοράς της δεν καθιστά τη δήλωση του οικονομικού φορέα ανακριβή ή παραπλανητική. (β) Στη συνέχεια, προβάλλεται ότι, και υπό την εκδοχή ότι η ως άνω παράβαση μπορούσε να θεμελιώσει λόγο αποκλεισμού, πάντως η σχετική υποχρέωση δήλωσης είχε αδρανοποιηθεί κατά τον κρίσιμο χρόνο υποβολής της προσφοράς (██████████). Τούτο, διότι η εκτελεστότητα και η ισχύς της ██████████ πράξης επιβολής προστίμου είχαν ανασταλεί δυνάμει της από ██████████ Προσωρινής Διαταγής του Προέδρου του Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης. Η προσωρινή αυτή δικαστική προστασία παύει προσωρινά την παραγωγή εννόμων συνεπειών της πράξης έναντι πάντων, καθιστώντας την αρνητική απάντηση του αναδόχου στο οικείο πεδίο του Ε.Ε.Ε.Σ. νομικώς ορθή και αληθή κατά τον χρόνο υποβολής της (γ) Περαιτέρω, προβάλλεται ότι εσφαλμένως κρίθηκε ότι συντρέχει ο λόγος αποκλεισμού του άρθρου 73 παρ. 4 περ. ζ' του ν. 4412/2016 (ψευδής δήλωση/απόκρυψη), καθόσον ελλείπει η απαιτούμενη υποκειμενική και αντικειμενική υπόσταση. Ως προς την αντικειμενική βαρύτητα, η πλημμέλεια της μη δήλωσης "τυγχάνει ανεπίδεκτη επιρροής στο αποτέλεσμα του διαγωνισμού" (μη ουσιώδης), δεδομένου ότι η ανάδοχος είχε ήδη προβεί σε πλήρη συμμόρφωση (self-cleaning) προ της υποβολής της προσφοράς. Τούτο αποδεικνύεται από την ίδια την Πράξη Βεβαίωσης Παράβασης (██████████), η οποία ρητά αναφέρει ότι δεν επιβάλλεται Πλάνο Διορθωτικών Ενεργειών λόγω ήδη συντελεσθείσας συμμόρφωσης, γεγονός που επιβεβαιώθηκε μεταγενέστερα και με την ██████████ Γνώμη της Επιτροπής του άρθρου 73 παρ. 9. Ως προς την υποκειμενική υπόσταση, ελλείπει ο δόλος παραπλάνησης, καθώς η ανάδοχος ευλόγως πεπεισμένη για την ενεργό ισχύ της δικαστικής αναστολής, πρόεβη αμελλητί και οικειοθελώς σε πλήρη ενημέρωση του προσφεύγοντος αναθέτοντος φορέα (στις ██████████) αμέσως μετά την έκδοση της απόφασης επί της αιτήσεως αναστολής, αποδεικνύοντας την έλλειψη πρόθεσης αφινιδιασμού. Καταλήγουν δε ότι, στο πλαίσιο αυτό, η διαπιστωθείσα από το Κλιμάκιο πλημμέλεια δεν δύναται να χαρακτηριστεί ως ουσιώδης πλημμέλεια που κωλύει την υπογραφή της ελεγχόμενης σύμβασης, δεδομένου ότι, ενόψει της προγενέστερης συμμόρφωσης και της έλλειψης νομικού ερείσματος του αποκλεισμού, η έκβαση της διαδικασίας ανάθεσης θα παρέμενε αμετάβλητη ακόμη και αν είχε δηλωθεί το γεγονός.

24. Υπό τα ανωτέρω δεδομένα και σύμφωνα με τις νομικές σκέψεις που προηγήθηκαν, πρέπει να γίνουν δεκτά τα ακόλουθα: Η προσφεύγουσα ανάδοχος είχε υποχρέωση να δηλώσει στο Ε.Ε.Ε.Σ. που υπέβαλε, στις ██████████, την ██████████ απόφαση, με την οποία της επιβλήθηκε πρόστιμο 89.699,00 ευρώ. Τούτο, διότι το πρόστιμο αυτό αποτελεί πραγματικό γεγονός ικανό να στοιχειοθετήσει τον λόγο αποκλεισμού της περ. (α) του άρθρου 22.Α.4 της διακήρυξης (παραβίαση

υποχρεώσεων που απορρέουν από την περιβαλλοντική νομοθεσία). Ειδικότερα, η αρμόδια περιβαλλοντική υπηρεσία διαπίστωσε ότι η προσφεύγουσα προέβη σε απόθεση στερεών αποβλήτων σε μισθωμένους από αυτήν χώρους, χωρίς να έχει προηγουμένως τηρηθεί το προβλεπόμενο από την κείμενη περιβαλλοντική νομοθεσία καθεστώς περιβαλλοντικής αδειοδότησης για την εν λόγω δραστηριότητα. Η δραστηριότητα αυτή κατατάσσεται, κατά την [REDACTED] απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (Β' 841), στην 4η Ομάδα, κατηγορία Β, με αύξοντα αριθμό 7α, πλην όμως η προσφεύγουσα δεν είχε υπαγάγει τη λειτουργία της στο προβλεπόμενο κανονιστικό πλαίσιο περιβαλλοντικών δεσμεύσεων ούτε είχε προβεί στην απαιτούμενη περιβαλλοντική αδειοδότηση, παρότι είχε σχετική υποχρέωση, η δε παράβαση αυτή αξιολογήθηκε ως «σημαντική» και επέφερε διοικητική κύρωση κατ' εφαρμογή του άρθρου 30 του ν. 1650/1986 (βλ. [REDACTED] απόφ. ΔΠρΘεσ/κης, με την οποία απορρίφθηκε η προσφυγή κατά του προστίμου). Υπό τα δεδομένα αυτά, το επιβληθέν πρόστιμο ανάγεται σε διαπιστωθείσα παράβαση κανόνων περιβαλλοντικής προστασίας και διαχείρισης αποβλήτων, δηλαδή σε αθέτηση υποχρεώσεων που απορρέουν από την περιβαλλοντική νομοθεσία, ικανή, κατ' αρχήν, να θεμελιώσει τον προαιρετικό λόγο αποκλεισμού της περ. (α) του άρθρου 22.Α.4 της Διακήρυξης, ενώ η δήλωση στο Ε.Ε.Ε.Σ. αφορά τη γνωστοποίηση του πραγματικού αυτού γεγονότος και όχι την τελική νομική του αξιολόγηση, η οποία εναπόκειται στον αναθέτοντα φορέα. Σε κάθε περίπτωση, αποτελεί το ανωτέρω πρόστιμο πραγματικό γεγονός ικανό να στοιχειοθετήσει τον λόγο αποκλεισμού της περ. (θ) του ίδιου άρθρου της Διακήρυξης (διάπραξη σοβαρού επαγγελματικού παραπτώματος). Τούτο, διότι, όπως προεκτέθηκε (ανωτέρω σκ. 12), η έννοια του «επαγγελματικού παραπτώματος» ερμηνεύεται ευρέως και καλύπτει κάθε υπαίτια συμπεριφορά που έχει αντίκτυπο στο επαγγελματικό κύρος, την ακεραιότητα ή την αξιοπιστία του οικείου οικονομικού φορέα, χωρίς να περιορίζεται μόνο σε περιπτώσεις αθέτησης υποχρεώσεων και αμέλειας κατά την εκτέλεση δημόσιας σύμβασης. Στο πλαίσιο δε αυτό, η ως άνω παράβαση των διατάξεων της περιβαλλοντικής νομοθεσίας δύναται, κατ' αρχήν, να χαρακτηριστεί ως σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα, το οποίο μπορεί να θέσει εν αμφιβόλω την ακεραιότητά της και, συνεπώς, αποτελεί προαιρετικό λόγο αποκλεισμού της από τη διαδικασία ανάθεσης της ελεγχόμενης σύμβασης. Κατ' ακολουθίαν τούτων, η προσφεύγουσα ανάδοχος είχε υποχρέωση να απαντήσει καταφατικά («ΝΑΙ») στα σχετικά ερωτήματα του Ε.Ε.Ε.Σ. («Ο οικονομικός φορέας έχει, εν γνώσει του, αθετήσει τις υποχρεώσεις του στους τομείς του περιβαλλοντικού δικαίου;» και «Έχει διαπράξει ο οικονομικός φορέας σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα;») και στη συνέχεια, απαντώντας διαδοχικά στα επόμενα υποερωτήματα, με τα οποία ζητείται παροχή ειδικότερων πληροφοριών, να παράσχει όλες τις αναγκαίες

πληροφορίες, προκειμένου να επιτρέψει στον προσφεύγοντα αναθέτοντα φορέα να εκτιμήσει τα πραγματικά περιστατικά, ούτως ώστε να διαγνώσει εάν συντρέχει ή όχι λόγος αποκλεισμού της από τη διαδικασία ανάθεσης. Μη πράττοντας τούτο και παραλείποντας να δηλώσει τις ανωτέρω πληροφορίες, οι οποίες ήταν πρόσφορες να ενεργοποιήσουν τον προβλεπόμενο από τη Διακήρυξη έλεγχο της αξιοπιστίας της από τον αναθέτοντα φορέα, ανέκυπτε υποχρέωση του τελευταίου να προβεί σε ειδική και αιτιολογημένη εκτίμηση της συνδρομής ή μη των ανωτέρω λόγων αποκλεισμού.

25. Με τις κρινόμενες προσφυγές, αβασίμως προβάλλεται: **(α)** Ότι δεν είναι ορθή η κρίση του Κλιμακίου περί συνδρομής λόγου αποκλεισμού λόγω παραβίασης της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, καθόσον η παράβαση του ν. 1650/1986 δεν μνημονεύεται στο Παράρτημα Χ του Προσαρτήματος Α΄ του ν. 4412/2016. Τούτο, διότι από το γράμμα του άρθρου 18 παρ. 2 του ν. 4412/2016 προκύπτει ότι οι «ισχύουσες υποχρεώσεις» των οικονομικών φορέων στους τομείς του περιβαλλοντικού δικαίου απορρέουν, σωρευτικώς, τόσο από το δίκαιο της Ένωσης και το εθνικό δίκαιο, όσο και από τις διεθνείς συμβάσεις οι οποίες και μόνο «απαριθμούνται στο Παράρτημα Χ του Προσαρτήματος Α΄», η δε ερμηνεία που περιορίζει τις περιβαλλοντικές υποχρεώσεις μόνο στις απορρέουσες από τις διεθνείς συμβάσεις του ανωτέρω Παραρτήματος θα αναιρούσε τον σκοπό της Οδηγίας, η οποία την απαίτηση τήρησης των υποχρεώσεων στους τομείς του περιβαλλοντικού δικαίου την έχει αναγάγει σε πρωταρχική αξία (βλ. ΔΕΕ της 30^{ης} Ιανουαρίου 2020, Tim SpA κλπ., C-395/18, σκ. 38). Εξάλλου, ακόμη και αν ήθελε υποθεθεί ότι η συγκεκριμένη περιβαλλοντική παράβαση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της περ. α΄ (λόγω μη συμπερίληψης στο Παράρτημα Χ) αυτή δύναται, κατ' αρχήν, να θεωρηθεί «σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα» κατά την έννοια της περ. θ΄ της παρ. 4 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016, δεδομένου ότι η έννοια αυτή καλύπτει κάθε παραβατική συμπεριφορά ικανή να θέσει εν αμφιβόλω την ακεραιότητα ή την αξιοπιστία του οικονομικού φορέα. **(β)** Ότι η χορήγηση της από [REDACTED] Προσωρινής Διαταγής του Προέδρου του Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης αδρανοποίησε την υποχρέωση δήλωσης της επίμαχης περιβαλλοντικής παράβασης στο Ε.Ε.Ε.Σ. Τούτο, διότι, κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 73 του ν. 4412/2016, η υποχρέωση του προσφέροντος να δηλώνει περιστατικά που δύνανται να θέσουν εν αμφιβόλω την αξιοπιστία του (όπως η επιβολή προστίμου για περιβαλλοντική παράβαση) υφίσταται αυτοτελώς και αντικειμενικά, αποσκοπώντας στο να επιτρέψει στον αναθέτοντα φορέα να προβεί στη δική του αξιολόγηση περί της ακεραιότητάς του. Επομένως, η χορήγηση, κατ' άρθρο 204 παρ. 3 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, προσωρινής διαταγής αναστολής εκτέλεσης του προστίμου συνεπάγεται μεν την

προσωρινή παρεμπόδιση της είσπραξης του ποσού ή της επέλευσης άλλων υλικών συνεπειών της πράξης, πλην όμως δεν εξαφανίζει την ιστορική και νομική πραγματικότητα της διαπιστωθείσας παράβασης και, συνακόλουθα, δεν αίρει την υποχρέωση της προσφεύγουσας αναδόχου να δηλώσει στο Ε.Ε.Ε.Σ., με ακρίβεια και πληρότητα, το κρίσιμο πραγματικό γεγονός της έκδοσής της, καθώς και την τυχόν χορηγηθείσα προσωρινή δικαστική προστασία, προκειμένου ο προσφεύγων αναθέτων φορέας, ως αποκλειστικός αρμόδιος για την εκτίμηση της συνδρομής λόγων αποκλεισμού, να διαμορφώσει αιτιολογημένη κρίση ως προς την αξιοπιστία της και, ενδεχομένως, να την καλέσει να προβάλει επανορθωτικά μέτρα. (γ) Ότι εσφαλμένως θεμελιώνεται ο λόγος αποκλεισμού του άρθρου 73 παρ. 4 περ. ζ' του ν. 4412/2016, καθόσον δεν συντρέχουν ούτε η αντικειμενική, ούτε η υποκειμενική υπόστασή του, αφού δεν υφίσταται δόλος παραπλάνησης και, επιπλέον, η μη δήλωση ήταν ουσιωδώς αδιάφορη, λόγω της προγενέστερης συμμόρφωσης και μεταγενέστερης θετικής αξιολόγησης των επανορθωτικών μέτρων. Τούτο, διότι στην υπό κρίση περίπτωση, η συμπεριφορά της προσφεύγουσας αναδόχου δεν τυποποιείται νομικά ως «εκ προθέσεως σοβαρή απατηλή δήλωση», η οποία απαιτεί τη συνδρομή δόλου που επικαλούνται οι προσφεύγουσες, αλλά εμπίπτει στη διακριτή και αυτοτελή περίπτωση της «απόκρυψης πληροφοριών». Θεμελιώνεται δε η αντικειμενική υπόσταση της «απόκρυψης» στην παράλειψη της προσφεύγουσας αναδόχου να γνωστοποιήσει στον προσφεύγοντα αναθέτοντα φορέα το πραγματικό γεγονός της επιβολής του προστίμου, το οποίο μπορούσε να επηρεάσει την κρίση του. Η υποχρέωση αυτή είναι αντικειμενική και απορρέει από την αρχή της διαφάνειας και της καλής πίστης. Ως εκ τούτου, για τη στοιχειοθέτηση της παραβάσεως δεν απαιτείται η απόδειξη «απατηλής» μεθόδευσης ή ιδιαίτερου δόλου παραπλάνησης, αλλά αρκεί η εν γνώσει παράλειψη δήλωσης του κρίσιμου γεγονότος. Εν προκειμένω, η γνώση της προσφεύγουσας αναδόχου είναι δεδομένη λόγω της άσκησης ενδίκων μέσων κατά του προστίμου, η δε συνειδητή επιλογή της σιωπής στο Ε.Ε.Ε.Σ. καθιστούσε αναγκαία την ειδική και αιτιολογημένη εκτίμηση του αναθέτοντος φορέα αν στοιχειοθετείται ο αυτοτελής λόγος αποκλεισμού της απόκρυψης πληροφοριών σχετικά με τη (μη) συνδρομή λόγου αποκλεισμού, σύμφωνα με το άρθρο 22.Α.4 περ. (ζ) της Διακήρυξης. Εξάλλου, τα επικαλούμενα επανορθωτικά μέτρα δεν καθιστούν, άνευ ετέρου, αλυσιτελή την ανάγκη προηγούμενης γνωστοποίησης και της συνακόλουθης αιτιολογημένης κρίσης του αναθέτοντος φορέα, δεδομένου ότι ο μηχανισμός της παρ. 7 του άρθρου 73, καθώς και η σχετική στάθμιση της σοβαρότητας και των ειδικών περιστάσεων, προϋποθέτουν προηγούμενη πλήρη γνωστοποίηση των κρίσιμων γεγονότων, ώστε ο αναθέτων φορέας να προβεί, με ίδια και ειδική αιτιολογία, σε αξιολόγηση της αξιοπιστίας, συνεκτιμώντας τα προσκομιζόμενα στοιχεία -περίσταση που δεν συντρέχει εν προκειμένω.

26. Στην προκειμένη υπόθεση, ο προσφεύγων αναθέτων φορέας, κατά την τελική κατακύρωση του αποτελέσματος της διαδικασίας ανάθεσης της ελεγχόμενης σύμβασης, με την [REDACTED] απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του, είχε πλήρη γνώση της μη δήλωσης του προστίμου στο Ε.Ε.Ε.Σ., εκ των υποβληθέντων δε από την προσφεύγουσα ανάδοχο σχετικών από [REDACTED] και [REDACTED] υπεύθυνων δηλώσεων (βλ. ανωτέρω σκ. 20) (είχε γνώση) και των υποκείμενων πραγματικών περιστατικών (παράβαση, πρόστιμο, προσφυγή, αναστολές, επανορθωτικά μέτρα). Όπως δε προεκτέθηκε (βλ. ανωτέρω σκ. 11), ο αναθέτων φορέας όταν διαπιστώσει ή του γνωστοποιηθεί ανακρίβεια ή απόκρυψη πληροφοριών στο Ε.Ε.Ε.Σ. που δύναται να θεμελιώνει λόγο αποκλεισμού κατά το άρθρο 73 παρ. 4, υποχρεούται να προβεί σε ρητή, ειδική και πλήρως αιτιολογημένη εκτίμηση: (α) της σοβαρότητας του λόγου, (β) του βαθμού υπαιτιότητας του οικονομικού φορέα, (γ) της επιδράσεως στην διαδικασία ανάθεσης και (δ) της εφαρμογής της αρχής της αναλογικότητας, συμπεριλαμβανομένης της εξέτασης τυχόν επανορθωτικών μέτρων (self-cleaning, άρθρο 73 παρ. 7). Εν προκειμένω, όμως, παρά την πλήρη ενημέρωσή του, ο προσφεύγων αναθέτων φορέας προέβη στην κατακύρωση του αποτελέσματος στην προσφεύγουσα ανάδοχο, χωρίς να προβεί, ως όφειλε, σε εκτίμηση της συμπεριφοράς της ως προς τη μη δήλωση του προστίμου, της σοβαρότητας των πληροφοριών που δεν δηλώθηκαν, των ιδιαίτερων περιστάσεων υπό τις οποίες έλαβε χώρα η παράλειψη δήλωσης των πληροφοριών, της σημασίας των πληροφοριών που δεν δηλώθηκαν για τις αποφάσεις σχετικά με την ανάθεση της ελεγχόμενης σύμβασης και της βαρύτητας της ως άνω επιδειχθείσας συμπεριφοράς. Και τούτο διότι ο προσφεύγων αναθέτων φορέας είχε εν προκειμένω την αποκλειστική ευθύνη να εκτιμήσει πρωτογενώς με ρητή, ειδική και πλήρη αιτιολογία, πριν από την έκδοση της κατακυρωτικής απόφασης, εάν συντρέχει στο πρόσωπο της προσφεύγουσας αναδόχου λόγος αποκλεισμού, ώστε να καταστεί εφικτός ο έλεγχος της νομιμότητας της ως άνω εκτίμησης από το Δικαστήριο, το οποίο δεν μπορεί υποκαθιστώντας τον αναθέτοντα φορέα στην άσκηση της ως άνω αρμοδιότητάς του να κρίνει το πρώτον εάν συντρέχει λόγος αποκλεισμού. Συνακόλουθα, η ως άνω παράλειψη του προσφεύγοντος αναθέτοντος φορέα να εκτιμήσει και να αιτιολογήσει ρητώς και ειδικώς εάν συντρέχει ή όχι λόγος αποκλεισμού της προσφεύγουσας αναδόχου, πέραν του ότι καθιστά ανέφικτο τον έλεγχο της νομιμότητας της εκτίμησης αυτής από το Δικαστήριο, αποτελεί ουσιώδη πλημμέλεια, που πλήττει την αντικειμενική ακεραιότητα της διαδικασίας ανάθεσης της ελεγχόμενης σύμβασης.

27. Ο Σύμβουλος Ιωάννης Καλακίκος διατύπωσε την ακόλουθη ειδικότερη γνώμη:

27.1. Στο πλαίσιο του, κατά το άρθρο 98 παρ. 1 στ. β' του Συντάγματος, ασκούμενου από το Ελεγκτικό Συνέδριο προσυμβατικού ελέγχου νομιμότητας των συμβάσεων, ερευνάται συνολικά η νομιμότητα της διαδικασίας ανάθεσής τους (βλ. ΕλΣυν Ολ. 694/2025 σκ. 15). Στο πλαίσιο αυτό ελέγχεται και η εκτίμηση, έστω και σιωπηρή, του αναθέτοντος φορέα, ως προς το αν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή ενός από τους προαιρετικούς λόγους αποκλεισμού του άρθρου 73 παρ. 4 του ν. 4412/2016 ως προς τον προσφέροντα, στον οποίο ανατέθηκε η σύμβαση (βλ. ΔΕΕ της 7^{ης} Σεπτεμβρίου 2021, Klairédos, C-927/19, σκ. 144 και 147).

27.2. Στην προκειμένη περίπτωση, όπως έγινε δεκτό (ανωτέρω σκ. 24), η προσφεύγουσα ανάδοχος όφειλε να δηλώσει στο Ε.Ε.Ε.Σ. το πρόστιμο που της είχε επιβληθεί λόγω παραβίασης της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, το οποίο αποτελεί πραγματικό γεγονός ικανό να στοιχειοθετήσει τον λόγο αποκλεισμού της περ. α' του άρθρου 22.Α.4 της Διακήρυξης (παραβίαση υποχρεώσεων που απορρέουν από την περιβαλλοντική νομοθεσία) και, ενδεχομένως, τον λόγο αποκλεισμού της περ. θ' του ίδιου άρθρου (διάπραξη σοβαρού επαγγελματικού παραπτώματος). Εφόσον δε τελούσε εν γνώσει του προεκτεθέντος αντικειμενικώς υφιστάμενου πραγματικού γεγονότος κατά τον χρόνο υποβολής του Ε.Ε.Ε.Σ., η παράλειψή της να δηλώσει τις πληροφορίες αυτές, οι οποίες ήταν ικανές να επηρεάσουν την έκβαση της διαδικασίας ανάθεσης της ελεγχόμενης σύμβασης, στοιχειοθετεί, προεχόντως, τον αυτοτελή λόγο αποκλεισμού της απόκρυψης πληροφοριών κατά το άρθρο 22.Α.4 περ. ζ' της Διακήρυξης, για τη συνδρομή του οποίου, όπως προεκτέθηκε (ανωτέρω σκ. 14), αρκεί η εν γνώσει παράλειψη γνωστοποίησης της κρίσιμης πληροφορίας, χωρίς να απαιτείται να αξιολογηθεί ότι η απόκρυψη είναι απατηλή και προϊόν δόλου.

27.3. Η ως άνω παράλειψη καθιστά το Ε.Ε.Ε.Σ. αντικειμενικά ανακριβές και ενεργοποιεί τον, προβλεπόμενο στη Διακήρυξη, λόγο αποκλεισμού της απόκρυψης πληροφοριών. Ενόψει τούτου, ο προσφεύγων αναθέτων φορέας, προς διασφάλιση της διαφάνειας της διαδικασίας και της ίσης μεταχείρισης των προσφερόντων (βλ. άρθρο 253 παρ. 1 του ν. 4412/2016), όφειλε να αποκλείσει, σε οποιοδήποτε στάδιο και αν ευρισκόταν η διαδικασία σύναψης της ελεγχόμενης σύμβασης, την προσφεύγουσα ανάδοχο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 73 παρ. 6 του ν. 4412/2016 (βλ. ΣτΕ 49/2025 σκ. 16, 2646/2022 σκ. 21).

27.4. Εξάλλου, το σύστημα των επανορθωτικών μέτρων (άρθρο 73 παρ. 7 ν. 4412/2016) προϋποθέτει ότι η προσφεύγουσα ανάδοχος είχε δηλώσει το πρόστιμο και τα μέτρα που έλαβε κατά τον χρόνο υποβολής της προσφοράς (στο οικείο πεδίο του Ε.Ε.Ε.Σ.), θέτοντας εαυτήν στην κρίση του προσφεύγοντος αναθέτοντος φορέα. Η εκ των υστέρων («οψιγενής») επίκληση επανορθωτικών μέτρων, αφού έχει ήδη αποκρυβεί το πρόστιμο –η οποία δεν καθιστά αληθή την αρχική δήλωση, ούτε αίρει εκ των υστέρων

την απόκρυψη– δεν δύναται να οδηγήσει σε μη αποκλεισμό, διότι αντιστρατεύεται όχι μόνο τις ως άνω αρχές της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης αλλά και τη λογική του συστήματος της προκαταρκτικής απόδειξης (βλ. ανωτέρω σκ. 15), σύμφωνα με το οποίο διενεργήθηκε η διαδικασία ανάθεσης. Η αποδοχή επανορθωτικών μέτρων που, ως εν προκειμένω, προβάλλονται για πρώτη φορά μετά την υποβολή του Ε.Ε.Ε.Σ. θα ισοδυναμούσε με ανεπίτρεπτη εκ των υστέρων αναπλήρωση ουσιώδους στοιχείου της προκαταρκτικής απόδειξης και θα απονεύρωνε την υποχρέωση πλήρους και ειλικρινούς δήλωσης, καθιστώντας την απόκρυψη πρόσφορη στρατηγική, αφού η αλήθεια θα αποκαλυπτόταν μόνον εφόσον εντοπιζόταν. Συνακόλουθα, τα επικαλούμενα μέτρα, ανεξαρτήτως της ουσιαστικής επάρκειάς τους, δεν δύναται να οδηγήσουν σε μη αποκλεισμό, καθόσον το πρόβλημα δεν είναι η υποκείμενη παράβαση, αλλά ότι η απόκρυψη (ως αυτοτελής λόγος αποκλεισμού) δεν θεραπεύεται εκ των υστέρων με επίκληση μέτρων, αφού η ίδια η συμπεριφορά αποκρύψεως απομειώνει την αξιοπιστία του οικονομικού φορέα και υπονομεύει την ίση μεταχείριση των προσφερόντων κατά το κρίσιμο στάδιο της προκαταρκτικής απόδειξης.

27.5. Περαιτέρω, η αρχή της αναλογικότητας διέπει την κρίση του προσφεύγοντος αναθέτοντος φορέα όταν καλείται να αποφασίσει τον αποκλεισμό ή μη ενός προσφέροντος, σταθμίζοντας τη βαρύτητα της αποδιδόμενης συμπεριφοράς. Ωστόσο, η εφαρμογή της προϋποθέτει ότι έχουν τεθεί υπόψη του τα κρίσιμα πραγματικά περιστατικά και προϋποθέτει, ιδίως, την έγκαιρη και πλήρη δήλωσή τους στο πλαίσιο της προβλεπόμενης διαδικασίας προκαταρκτικής απόδειξης. Επομένως, εν προκειμένω, η προσφεύγουσα ανάδοχος, με τη σιωπή της και την απόκρυψη πληροφοριών, στέρησε από τον προσφεύγοντα αναθέτοντα φορέα τη δυνατότητα να διαμορφώσει, προ της κατακύρωσης, αιτιολογημένη κρίση και να προβεί σε σχετική στάθμιση. Εξάλλου, η παραβίαση της υποχρέωσης πλήρους και ειλικρινούς δήλωσης συνιστά, αυτοτελώς, ουσιώδη πλημμέλεια που πλήττει τον πυρήνα της σχέσης εμπιστοσύνης και τη νομιμότητα της διαδικασίας ανάθεσης. Υπό την έννοια αυτή, η επίκληση της αρχής της αναλογικότητας, ως νόμιμο έρεισμα μη εφαρμογής του λόγου αποκλεισμού της περ. ζ' του άρθρου 22.Α.4 της Διακήρυξης, είναι αλυσιτελής, διότι το κρινόμενο ζήτημα δεν ανάγεται στην αποτίμηση της βαρύτητας της αποκρυπτόμενης παράβασης καθαυτής (επιβολής προστίμου), αλλά στην παραβίαση της υποχρέωσης πλήρους και ειλικρινούς δήλωσης, που αποτελεί αυτοτελές κριτήριο ακεραιότητας και αξιοπιστίας του οικονομικού φορέα. Ως εκ τούτου, ο αποκλεισμός της προσφεύγουσας αναδόχου που απέκρυψε τις ως άνω πληροφορίες δεν εμφανίζεται δυσανάλογος, αλλά αποτελεί αναγκαίο μέτρο για τη διαφύλαξη της ακεραιότητας της διαγωνιστικής διαδικασίας και την αποκατάσταση της τρωθείσας διαφάνειας και της επί ίσοις όροις διεξαγωγής της.

27.6. Συνακόλουθα, η διαπιστωθείσα ως άνω απόκρυψη κρίσιμων πληροφοριών από την προσφεύγουσα ανάδοχο συνιστούσε λόγο που, ενόψει των αρχών της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης, επέβαλε τον αποκλεισμό της από τη διαδικασία ανάθεσης της ελεγχόμενης σύμβασης. Ως εκ τούτου, η παράλειψη του προσφεύγοντος αναθέτοντος φορέα να την αποκλείσει και, αντιθέτως, να αποδεχθεί την προσφορά της, η οποία στηριζόταν σε αντικειμενικά ανακριβές Ε.Ε.Ε.Σ., καθιστά την κατακυρωτική απόφαση (██████████, βλ. ανωτέρω σκ. 7) μη νόμιμη και αποτελεί ουσιώδη πλημμέλεια, που πλήττει την αντικειμενική ακεραιότητα της διαδικασίας ανάθεσης της ελεγχόμενης σύμβασης και κωλύει την υπογραφή της.

28. Επιπροσθέτως, ο προσφεύγων αναθέτων φορέας προβάλλει ότι τα αρμόδια όργανα αυτού, χωρίς να αποσκοπούν σε καταστρατήγηση του νόμου, υπέλαβαν, λόγω της ύπαρξης της προσωρινής διαταγής και της έγκρισης των επανορθωτικών μέτρων από την αρμόδια Επιτροπή, ότι δεν συντρέχει λόγος αποκλεισμού της προσφεύγουσας αναδόχου, και τούτο επιβάλλει την αναγνώριση συγγνωστής πλάνης που δικαιολογεί τη σύναψη της ελεγχόμενης σύμβασης. Σε κάθε περίπτωση δε επιτακτικοί λόγοι δημοσίου συμφέροντος, καθώς το έργο αφορά την κατασκευή αποχετευτικού δικτύου σε οικισμό που στερείται υποδομών, με άμεσο κίνδυνο για τη δημόσια υγεία και απειλή απώλειας ενωσιακών πόρων λόγω μη συμμόρφωσης με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, επιβάλλουν τη σύναψή της.

29. Οι ως άνω προβαλλόμενοι λόγοι ανάκλησης της προσβαλλόμενης πράξης είναι απορριπτέοι. Τούτο, διότι η συγγνωστή πλάνη των οργάνων της αναθέτουσας αρχής που διενεργούν τη διαδικασία ανάθεσης μίας δημόσιας σύμβασης δεν αποτελεί παραδεκτό λόγο προσφυγής ανάκλησης, καθόσον θα αλλοίωνε τον χαρακτήρα και θα έθιγε την πρακτική αποτελεσματικότητα του προσυμβατικού ελέγχου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, δεδομένου ότι αυτός είναι έλεγχος αντικειμενικής νομιμότητας της εκάστοτε υποβαλλόμενης προς έλεγχο διαδικασίας ανάθεσης που αποβλέπει στη θεραπεία της αντικειμενικής ακεραιότητάς της (βλ. και ΕλΣυν Ολ. 1403/2022 σκ. 18, 180/2022 σκ. 23, 505/2021 σκ. 33, Τμ. Εβδ. 141/2023 σκ. 16, 962/2022 σκ. 27, 741/2022 σκ. 13, 1137/2021 σκ. 26, 1136/2021 σκ. 17.4, 513/2021 σκ. 34). Περαιτέρω, οι επικαλούμενοι λόγοι δημοσίου συμφέροντος και αληθείς υποτιθέμενοι δεν αναιρούν, σε κάθε περίπτωση, την υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής να τηρεί τους κανόνες ανάθεσης των δημοσίων συμβάσεων, οι οποίοι έχουν επίσης θεσπισθεί για την προστασία του δημοσίου συμφέροντος, και δεν αρκούν από μόνοι τους για να δικαιολογήσουν την αιτούμενη ανάκληση της

προσβαλλόμενης Πράξης (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1978/2021 σκ. 19, 1884/2022 σκ. 28, 1716/2022 σκ. 43, 310/2022 σκ. 55, 180/2022 σκ. 24, 505/2021 σκ. 35, 2117/2020 σκ. 34, 1642/2020 σκ. 25).

30. Μετά από όλα όσα έγιναν δεκτά στις προηγούμενες σκέψεις, οι κρινόμενες προσφυγές πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμες και η προσβαλλόμενη πράξη προσυμβατικού ελέγχου να μην ανακληθεί.

Για τους λόγους αυτούς

Συνεξετάζει την από [REDACTED] (Α.Β.Δ. [REDACTED]) προσφυγή ανάκλησης της « [REDACTED] » και την από [REDACTED] (Α.Β.Δ. [REDACTED]) προσφυγή ανάκλησης της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία « [REDACTED] ».

Απορρίπτει ως απαράδεκτες τις ασκηθείσες παρεμβάσεις.

Απορρίπτει τις ανωτέρω προσφυγές ανάκλησης.

Διατάσσει την κατάπτωση του παραβόλου που έχει κατατεθεί για την άσκηση της προσφυγής της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία « [REDACTED] », και

Δεν ανακαλεί την [REDACTED] Πράξη προσυμβατικού ελέγχου του Ε΄ Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε, σε τηλεδιάσκεψη, στις [REDACTED] και στις [REDACTED].

**Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΜΑΡΙΑ ΒΛΑΧΑΚΗ**

**Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΛΑΚΙΚΟΣ**

**Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΤΖΕΝΟΥ**

Δημοσιεύθηκε σε έκτακτη δημοσία συνεδρίαση στο ακροατήριο του Δικαστηρίου, την [REDACTED].

**Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΜΑΡΙΑ ΒΛΑΧΑΚΗ**

**Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΤΖΕΝΟΥ**